



**УКРАЇНСЬКА  
СЕРЕДНЬОВІЧНА  
ЛІТЕРАТУРА XI–XV ст.  
ПЕРЕКЛАДНА  
ЛІТЕРАТУРА. БІБЛІЯ.**

# Актуалізація опорних знань.

## Бесіда за питаннями

- Яке значення має книга в житті людини?
- Чому книгу вважають джерелом знань?
- Пригадайте легенду про хрещення Руси-України. Як народ сприймав християнство?
- Чим християнське вірування відрізняється від язичницького?
- Що таке Біблія? В чому її значення для духовного розвитку людини?
- Як ви ставитеся до релігії?
- Дайте визначення легенді як жанру фольклору. Які легенди ви знаєте? З якою метою вони склалися?

Дім, у якому  
немає книг,  
нагадує тіло без  
душі.

*Цицерон*

Все минає, а любов  
після всього  
зостається.

Все минає, а не  
Бог і не любов

*Г.*

*Сковорода*

# Основні жанри давньоруської літератури:

- повісті,
- повідання,
- сказання,
- літописи,
- житія,
- слова,
- повчання,
- поеми,
- хождіння...

# Особливості розвитку давньої української літератури

- Вона була рукописною, її пам'ятки здебільшого не мали стійкого тексту.
- Не розвинулось ще почуття авторської власності, тексти багатьох творів не зберегли ні імені їхніх авторів, ні дат написання.
- Література ця великою мірою була зв'язана з церквою, з історичними подіями, з тими чи іншими історичними особами.

# Найдавніші рукописні книги Київської Русі

- Першою ілюстрованою книгою, яка дійшла до нас, є «Остромирове Євангеліє», виготовлене у 1056–1057 рр. для новгородського посадника Остромира.
- Природну основу тодішньої літератури становила усна народна творчість: пісні, перекази, легенди, заговори і заклинання. Особливе місце посідали пісні-билини. Відомі билини Київського і Новгородського циклів.
- Прикладом високого книжного письма є «Ізборники» (1073, 1076 рр.), створені для великих київських князів Ізяслава та Святослава Ярославичів. Книга відкривається розворотом, на лівому аркуші якого зображений князь Святослав із сім'єю, на правому — Спас на престолі. На третьому аркуші — зображення орнаментованого триглавого храму, далі — чотири портретні мініатюри. На берегах книги — знаки зодіаку. Чудовими пам'ятками книжкового мистецтва були вже згадувані нами «Остромирове Євангеліє», «Радзивилівський літопис», «Юрієве Євангеліє» та ін.
- Слов'яни мали дві азбуки — глаголицю і кирилицю. Кирилиця була створена грецькими ченцями Кирилом і Мефодієм, які поширювали християнство серед слов'ян. Саме кириллицею написані всі відомі твори XI ст. і наступних століть: «Остромирове Євангеліє», «Ізборники Святослава» 1073, 1076 рр., «Слово про закон і благодать митрополита Іларіона», «Мстиславове євангеліє», «Повість минулих літ» та ін.

# Перекладна література

- До найцінніших перекладів належить Пересопницьке Євангеліє з 1556–1561 рр. Назва його походить від монастиря в Пересопниці на Волині. Воно перекладалося «для першого виразумлення люду християнського посполитого».
- Крім перекладної церковної побутувала і світська перекладна література. Це і збірки афоризмів, наприклад «Бджола», і природничо-наукові твори типу «Шестиднев» Іоанна Екзарха або «Фізіолог» і хронографи та історичні повісті.
- Збірки афоризмів — це своєрідні антології стислих мудрих висловів, вибраних з Біблії за тематичним принципом: про добро і зло, про чистоту і невинність, мужність, правду, братолюбство, навіть про злих жінок. «Шестидневів» було декілька. Найкращий із них — Василя Великого. Це коментар до біблійного повідомлення про творення світу за шість днів, про астрономічні дослідження небозводу. Збірник «Фізіолог» — це окремі оповіді про рослини, тварин, каміння. «Християнська топографія» — перший підручник з географії.
- Таким чином, перекладна література — це жанр давньої літератури.

# Біблія

- Однією зі священних книг, що зібрали мудрість тисячоліть, є Біблія. Кожне її слово потребує глибокого осмислення, оскільки вона вказує шлях до вершин духу.
- Біблія прагне чітко виписати, що є добро, а в чому сутність зла. Заповіді Господні твердять:
- Люби Господа Бога твого всім серцем твоїм, і всією душею твоєю, і всім розумінням твоїм (Матвія, гл. 22:37).
- Люби ближнього свого, як самого себе (Матвія; гл. 22:39).
- «На цих двох заповідях Закон і Пророки стоять»,— твердить святий Матвій.